

بازی تمرین زندگی برای کودک

بسیاری از آموزش های شهروندی، مهارتی و اخلاقی در دنیا از طریق بازی به کودکان آموزش داده می شود. محیطها و بازیگاههایی که امروز در کشور ما نیز نمونه‌های آن را می بینم مصداق موفق مهارت‌آموزی از طریق بازی است که اتفاقاً اقتصاد خوبی را برای گرداندگان آن‌ها نیز فراهم کرده است.

• کودکان امروز را از چه طریقی می‌توان با بازی‌ها و سرگرمی‌های محلی پیوند داد؟

همان طور که می‌دانید بازی امری مربوط به امروز و دیروز نیست و از طلیعه تاریخ با بشر همراه بوده است. این مسئله‌ای است که با فطرت بشر پیوند خورده است. به مصداق آن ضرب‌المثلی که هرچه از دل برآید لاجرم بر دل نشیند باید گفت اگر بازی‌های محلی از دل تاریخ و میراث برآمده، حتماً موردپسند و علاقه کودکان خواهد بود. مسئله عدم اطلاع است. در مدرسه باید معلمان ورزش به این مهم رو بیاورند. در باشگاه‌های ورزشی باید بازی‌های محلی به کودکان آموزش داده شود. جالب است که در این حوزه فدراسیون بازی‌های همگانی فعال است اما با وجود این نیازمند اطلاع‌رسانی و معرفی این بازی‌ها هستیم. صداوسیما باید در معرفی و آموزش بازی‌های محلی به کودکان بکوشد. باید باور کنیم که بچه‌ها بازی و سرگرمی را دوست دارند.

البته نکته دیگر امروزی سازی این بازی هاست. اکنون بسیاری از خانواده‌ها از محیط بازی باز و فضاهای بزرگ

مهمین داوری روزنامه نگار

بازی کردن یکی از ضروریات برای کودکان است. هر اندازه بیشتر برای آن‌ها فضای ایمن و سالم بازی فراهم شود، می‌توان امیدوار شد با تخلیه انرژی و دور کردن اضطراب و استرس، به آرامش نسبی برسند. «آتیه نو» به مناسبت روز جهانی کودک (۳۰ آبان ماه) با آیدین مهدیزاده تهرانی، پژوهشگر حوزه بازی و اسباب‌بازی، به گفت‌وگو نشسته است که حاصل آن را در ادامه می‌خوانید.

• آیا بازی آزاد از ضرورت‌های زندگی در دوران کودکی به‌شمار می‌آید؟

اصولاً مفهوم بازی یک مفهوم آزاد و انتخابی است. حتی اگر به کلمه بازی نگاه کنید مفهوم باز و آزاد بودن را در خود پنهان دارد. شما نمی‌توانید بازی را تصور کنید و آزاد بودن کودک را در نظر بگیرید. بنابراین بازی‌ها به معنای درست خود آزاد هستند اما این خود نکته مهمی است که اگر به اشتباه آزادی عمل از کودکان گرفته شود در واقع از بازی کردن محروم شده‌اند و دیگر به آن عمل و فعالیت نمی‌توان لفظ بازی اطلاق کرد.

از سوی دیگر در اهمیت بازی، سخن بسیار گفته شده است و دوباره آن‌ها را مرور کردن شاید خیلی در این مجال نگنجد. آنچه به نظر می‌رسد باید مورد تأکید قرار گیرد این تعریف از بازی است که می‌گوییم بازی تمرین زندگی است. هرچند بازی کردن عین زندگی و چه بسا خود زندگی، بازی است اما اهمیتش این است که نمی‌توان هیچ توقعی از توانمندی کودکان داشت وقتی بازی را از او بگیریم. بازی دنیای کودکان را می‌سازد. در حین بازی کودکان می‌توانند به تمام عدم توانایی‌هایشان فائق آیند و خود را برای مواجهه با ترس‌ها، کمبودها و نیازهای زندگی آماده سازند.

از تجارب موفق در دنیا برای هدایت کودکان به انجام انواع بازی‌ها بگویید.

امروز نقش بازی‌ها در جریان آموزش کودکان و نوجوانان و حتی بزرگسالان بسیار پررنگ و غیرقابل انکار است. جالب است بدانیم که طبق قانون در کشور ما اصل اول در تربیت کودکان در اوان کودکی بازی است و سازمان ملی تعلیم و تربیت هرگونه برنامه درسی که از طریقی غیر از بازی در کودگستان‌ها اجرا شود را به رسمیت نمی‌شناسد. امروزه

مهدیار عبدالمهی روزنامه نگار

بازی برای کودکان موضوعی فراتر از سرگرمی است و ابزاری بنیادین برای رشد و تکامل روانی، عاطفی و اجتماعی آن‌ها محسوب می‌شود.

معصومه صیدی، دکترای روانشناسی در گفت‌وگو با «آتیه نو» ضمن مرور دیدگاه روانکاوی درباره بازی توضیح داد: «از منظر روانکاوی، بازی فضایی است که کودکان در آن می‌توانند عواطف و تمایلات درونی و حتی ناخودآگاه خود را به زبان ساده‌تری ابراز کنند. در بازی، کودکان می‌توانند به‌صورت نمادین با چالش‌ها و ترس‌های پنهان خود مواجه شوند و بدون قضاوت، افکار و احساسات خود را بیان کنند.»

او افزود: «همچنین بازی فضایی است که کودکان در آن احساس امنیت و اعتماد را تجربه می‌کنند. این حس امنیت به آن‌ها اجازه می‌دهد تا بدون ترس از سرزنش یا انتقاد، احساسات خود را بیان کنند و روابطی با دیگران برقرار کنند که در آن احساس حمایت و پذیرش وجود دارد. این تجربه برای کودکان بسیار مهم است؛ زیرا به آن‌ها کمک می‌کند تا در آینده نیز بتوانند روابط اجتماعی سالم‌تری داشته باشند و با موقعیت‌های پیچیده‌تر زندگی به شیوه‌ای مثبت روبه‌رو شوند.»

صیدی ادامه داد: «بازی در دنیای کودکان، نقش اساسی در خودشناسی و شکل‌گیری شخصیت ایفا می‌کند. به‌عنوان مثال، کودکانی که نقش قهرمان یا شخصیت‌های قدرتمند را بازی می‌کنند، به‌طور ناخودآگاه تلاش دارند با احساسات ترس و ناتوانی که ممکن است در دنیای واقعی تجربه کنند، مواجه شوند.» این روانشناس اضافه کرد: «تجربه بازی به کودکان کمک می‌کند تا با ترس‌ها و احساس قدرت می‌بخشد و به آن‌ها یاد می‌دهد که می‌توانند در برابر چالش‌ها و مشکلاتی که در زندگی روزمره با آن روبه‌رو می‌شوند، ایستادگی کنند. این فرایند، در حقیقت نوعی خوددرمانی است که کودک از طریق بازی به آن دست پیدا می‌کند. کودک بعضاً به‌واسطه بازی، به تدریج مرزهای شخصیت خود را کشف کرده و به احساس استقلال می‌رسد.»

جامعه

atiyeno.ir

یادداشت

دریچه دنیای رشد کودک

بازی برای کودکان بسیار فراتر از یک سرگرمی ساده است و به همین دلیل، نقش بسیار مهمی در رشد جسمی، عاطفی، اجتماعی و شناختی کودکان ایفا می‌کند.

کودکان با یکدیگر متفاوت هستند و به دلیل این تفاوت، هریک از آن‌ها دنیای مختص خود را دارد. کارهایی که برای یک کودک جذاب است شاید برای دیگری جذابیت چندانی نداشته باشد. ممکن است یک بازی برای کودکی سخت و برای کودک دیگر آسان باشد. در هر کودکی سرعت و روش یادگیری متفاوت است. بنابراین باید فرصتی برای کودک فراهم کرد که بر اساس علایق و نیازهای خویش به کشف ماهیت، درونیات و خواسته‌هایش نائل شود. با این وصف، فراهم‌آوری امکان کشف، تقویت و رشد علایق و مهارت‌های کودک نیز بسیار حائز اهمیت است.

بازی به دلایل مختلفی برای کودکان اهمیت دارد. بازی رشد جسمی کودکان را بهبود می‌بخشد. کودک با انجام بازی علاوه بر تقویت عضلات، به هماهنگی بیشتر، افزایش انعطاف‌پذیری و توسعه مهارت‌های حرکتی خود کمک شایان توجهی می‌کند.

بازی به کودکان کمک می‌کند به موازات رشد عاطفی، احساسات خود را بهتر بشناسند و بیان کنند. همچنین، به آن‌ها یاد می‌دهد تا با موقعیت‌های مختلف روبه‌رو شوند و مهارت‌های مقابله با مشکلات را بیاموزند.

رشد اجتماعی یکی دیگر از دستاوردهای بازی برای کودکان است. آن‌ها می‌توانند در حین بازی، با همسالان خود ارتباط برقرار کنند، مهارت‌های همکاری و تعامل را بیاموزند و راه‌آه را به‌توانند روابط اجتماعی قوی‌تری برقرار کنند.

کودکانی که به بازی علاقه‌مند هستند به رشد شناختی می‌رسند. به‌عبارتی بازی موجب می‌شود تا مهارت‌های حل مسئله، خلاقیت، تفکر انتقادی و یادگیری خود را توسعه دهند. کودک با بازی کردن به کاهش استرس و اضطراب خود کمک می‌کند و به مرور طعم آرامش بیشتری را می‌چشد. تقویت اعتماد به نفس یکی دیگر از مزیت‌های بازی برای کودکان است. با موفقیت در بازی‌ها، کودکان احساس توانمندی و اعتماد به نفس بیشتری پیدا می‌کنند. علاوه بر این، بازی فضایی را برای افزایش خلاقیت کودکان فراهم می‌کند تا ایده‌های جدید خلق کنند و به دنیای خیال‌پردازی سفر کنند.

همچنین در سایه بازی امکان توسعه مهارت‌های ارتباطی افزون‌تر می‌شود. بازی کودکان را یاری می‌کند تا با استفاده از زبان بدن، صدا و کلمات، افکار و احساسات خود را به دیگران منتقل کنند. در کودکان دوستدار بازی و سرگرمی، آمادگی برای زندگی افزایش می‌یابد. دقیق‌تر اینکه، بازی مهارت‌های زندگی مانند تصمیم‌گیری، حل مشکلات و همکاری را به کودکان می‌آموزد که در زندگی آینده آن‌ها مؤثر خواهد بود.

بازی‌های مفید برای کودکان انواع و اقسام مختلف دارد. بازی‌های حرکتی مانند دویدن، پریدن، بازی‌های توپی و بازی‌های گروهی برای کودکان بسیار جذاب هستند. لگو، پازل و بازی‌های خمیری از جمله بازی‌های ساختنی موردعلاقه این گروه سنی هستند که به افزایش قدرت تفکر و رشد جسمانی آن‌ها کمک چشمگیری می‌کند. بازی‌های نقش‌آفرینی مانند بازی‌های دکتر، آشپزی، خانه‌سازی و بازی‌های فکری شطرنج، تخته‌نرد و بازی‌های حافظه نیز برای کودکان بسیار مفید هستند. توجه به سن و علاقه کودک یکی از نکات مهم در مورد بازی کودکان است، اینکه بازی‌ها باید متناسب با سن و علاقه کودکان انتخاب شوند که در عین جذابیت، بر آن‌ها تأثیر مثبت بگذارد.

ایجاد فضای امن و بدون خطر محیط بازی نکته مهم دیگری است که والدین و مربیان کودکان باید به آن توجه جدی‌تری داشته باشند. والدین و مربیان می‌توانند با شرکت در بازی‌ها، ارتباط خود را با کودکان تقویت کنند و به آن‌ها کمک کنند تا مهارت‌های اجتماعی خود را توسعه دهند.

که باعث می‌شود عملاً با تولید محصول خود به‌دنبال هدف والاتری باشیم در بین تمام تولیدکنندگان شایع است. به همین دلیل زمانی که تولیدکننده‌ای وارد عرصه تولید و یا حتی کبی‌برداری از یک بازی خارجی می‌شود سعی او بر این است که محصول خود را بر اساس یک هدفمندی انتخاب کند. اینکه بازی تولید شده او دارای یک پیوست فرهنگی با اتصال به زندگی مردم و کودکان باشد. خوشبختانه فرهنگ ایرانی آن قدر قوی است که اگر زمانی نیز به آن توجه نکنیم اجباری ضمنی احساس می‌شود که ناخودآگاه به آن بله گفته می‌شود و به نوعی آن‌ها را وارد دنیای بازی‌ها و سرگرمی‌ها می‌کنیم. زمانی که به بازی‌های روزمیزی دنیا نگاه می‌کنیم متوجه می‌شویم که تا چه اندازه فرهنگ شرقی از جمله داستان‌ها، افسانه‌ها و قصه‌های شرقی در آن جاری و ساری است. بنابراین تولیدکنندگان اسباب‌بازی امروزی با حمایت کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، پس از دوره‌ای تولید، ترجمه و گرت‌برداری، به زودی متوجه می‌شوند که برای دستیابی به یک داستان غنی و پرکشش باید به ادبیات غنی فارسی مراجعه کنند. ما بسیاری از تولیدکنندگان ایرانی را سراغ داریم که با اصرار از برندهای خارجی کپی می‌کردند و اصرار داشتند که انگلیسی بنویسند هرچند به زعم خود مشتری‌هایشان را از دست بدهند. به مرور به‌صورت کاملاً خیزشی و بدون اینکه کسی با آن‌ها صحبتی کرده باشد و یا حتی حمایتی در این زمینه شده باشند امروز محصولاتی تماماً فارسی تولید می‌کنند. جالب است حتی زمانی که وارد یک جشنواره خارجی می‌شوند و می‌فهمند که کپی کردن از تولیدات خارجی، مطاعی نیست که بتوانند در آن جشنواره عرضه کنند سریع به ریشه‌ها برمی‌گردند.

• توصیه شما در خصوص ترغیب و تشویق کودکان به انجام بازی چیست؟

به‌راستی باید باور کنیم که کودکان برای بازی کردن نیازی به تشویق ندارند. بازی خود بهترین هدیه و پاداش است. شاید فقط کار ما این باشد که فرصت را فراهم کنیم و عرصه را در اختیار کودکان قرار دهیم. البته کودکان نیازمند این هستند که راهنمایی شوند و شاید شیوه بازی‌های جالب، محلی و سنتی را بیاموزند. در گذشته همیشه یک بزرگ‌تر بچه‌ها یاد می‌داد چگونه هفت‌سنگ یا گرگم به هوا بازی کنند. امروز کودکان اغلب از چنین نعمتی محروم هستند. شاید معلمان، مربیان و رسانه‌ها بتوانند این وظیفه را برعهده بگیرند.

تجربه‌ای فراتر از لذت

از آسیب‌های احتمالی یا تأثیرات منفی همسالان در خانه نگه داشته می‌شوند، تجربه طبیعی و حیاتی بازی در فضا‌های باز را از دست می‌دهند. در نتیجه، به مرور عواطف سرکوب‌شده خود را به شیوه‌هایی مانند پرخاشگری یا انزوا ابراز می‌کنند و از رشد عاطفی و اجتماعی خود بازمی‌مانند.»

مزایای بازی برای کودکان

این دکترای روانشناسی از تجربه‌نقش‌های مختلف توسط کودک به‌عنوان یکی دیگر از مزایای بازی یاد کرد و گفت: «بازی، علاوه بر فراهم کردن محیطی برای تخلیه هیجانات، به کودکان کمک می‌کند تا نقش‌های مختلف اجتماعی را تجربه کنند. وقتی کودکان در بازی‌های خود نقش والدین، معلمان یا شخصیت‌های محبوب را ایفا می‌کنند، در حقیقت در حال تمرین روابط و رفتارهای اجتماعی هستند.»

او تأکید کرد: «کودک از طریق بازی و نقش‌پذیری شخصیت‌های دیگر یاد می‌گیرد که چگونه با دیگران تعامل کند، احساسات خود را مدیریت کند و نقش‌های مختلفی که در جامعه دارند را